

ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ	การจัดการสิ่งแวดล้อมตามหลักพระวินัยปิฎก
ชื่อผู้เขียน	พระมหาอุทัย มุลแก้ว
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต	สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม
คณะกรรมการสอบการค้นคว้าแบบอิสระ:	ศาสตราจารย์ ดร. สิทธิ นุตรอินทร์ ประธานกรรมการ ศาสตราจารย์ ดร. มนัส สุวรรณ กรรมการ ดร. บาลี พุทธิรักษา กรรมการ

บทคัดย่อ

การค้นคว้าแบบอิสระ เรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมตามหลักพระวินัยปิฎกฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงหลักการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ปรากฏในพระวินัยปิฎก โดยเฉพาะอย่างยิ่งลักษณะบทของพระสงฆ์ที่เรียกว่าพระวินัยบัญญัติ โดยทำการศึกษาจากคัมภีร์พระไตรปิฎก ซึ่งเป็นคัมภีร์หลักของพระพุทธศาสนาเถรวาท

จากการศึกษาในครั้งนี้ พบว่ามีบทบัญญัติของพระสงฆ์มากมายที่มีส่วนเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับการจัดการมนุษย์และสิ่งแวดล้อมในหลายกรณี ได้แก่

1. พระวินัยบัญญัติเกี่ยวกับการใช้สอยปัจจัยพื้นฐานในการดำเนินชีวิต
2. พระวินัยบัญญัติเกี่ยวกับการรักษาดิน
3. พระวินัยบัญญัติเกี่ยวกับการรักษาแหล่งน้ำ
4. พระวินัยบัญญัติเกี่ยวกับการควบคุมมลพิษในชุมชน
5. พระวินัยบัญญัติเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกับธรรมชาติ
6. บทบัญญัติปลีกย่อยอื่น ๆ

ผลจากการศึกษา ทำให้ทราบถึงหลักการในการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบัญญัติในพระวินัยปิฎก ได้มีส่วนเอื้อประโยชน์ต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมและรักษาความสมดุลย์ของสิ่งแวดล้อมรอบตัวพระสงฆ์ได้เป็นอย่างดี.

Independent Study Title	Environmental Management in the Vinayapiṭaka		
Author	Phramaha Uthai Moolkaew		
M.A.	Man and Environmental Management		
Examining Committee :	Prof.Dr. Siddhi	Butr-Indr	Chairman
	Prof.Dr. Manat	Suwan	Member
	Dr.Balee	Buddharaksa	Member

Abstract

This study is about environmental management in the Vinayapiṭaka in order to study environmental management which appears in the Vinayapiṭaka , especially principle of monks which is called Vinayapaññatti. This case study has been accomplished by drawing the textual material from Tipiṭakas, the main scriptures of Buddhism.

From this case , there are principles of monks which involve with man and environmental management in variety cases , such as :

1. the principle of the base of necessities of life,
2. the principle of soil conservation,
3. the principle of water sources conservation,
4. the principle of pollution control in community,
5. the principle of relationship with the nature,
6. the other principle.

The results of the study have been thrown light on methods of environmental management, especially, on principles in the Vinayapiṭaka and they support to management and keep it in balance of monk's surrounding.

อักษรย่อและสัญลักษณ์

ในการศึกษาครั้งนี้ ใช้พระไตรปิฎกภาษาบาลีฉบับสยามรัฐ และพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาหมกุฏราชวิทยาลัยฉลองครบ 200 ปีกรุงรัตนโกสินทร์เป็นหลัก ซึ่งเลขลำดับข้อสิกขาบทจะตรงกัน แต่เลขหน้าจะไม่ตรงกัน และใช้พระไตรปิฎกฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (ภาษาบาลี) ซึ่งไม่ตรงกันทั้งลำดับหัวข้อสิกขาบทและเลขหน้า ตัวเลขในวงเล็บหมายถึง ลำดับข้อสิกขาบทตามด้วยเลขหน้า เช่น (วินย.มหา.105/940) หมายถึง สิกขาบทในคัมภีร์วินัยปิฎก มหาวิภังค์ ข้อที่ 105 หน้า 940 เป็นต้น

วินย.มหา.	หมายถึง	วินัยปิฎก มหาวิภังค์
วินย.มหา.ทุตติย.	"	วินัยปิฎก มหาวิภังค์ ทุตติยภาค
วินย.มหาวรรค.	"	วินัยปิฎก มหาวรรค
วินย.จุล.	"	วินัยปิฎก จุลวรรค
วินย.จุล.ขุททก.	"	วินัยปิฎก จุลวรรค ขุททกชั้นแรก
ขุ.มหา.	"	ขุททกสิกขาบท มหาวิภังค์
ปาจิตตติย.ปาทุกาวรรค.	"	ปาจิตตติยกัณฑ์ ปาทุกาวรรค
ปาจิตตติย.สปปาณก.	"	ปาจิตตติยกัณฑ์ สปปาณกสิกขาบท
ปา.มหา.	"	ปาจิตตติยกัณฑ์ มหาวิภังค์
สปปาณก.ภุตคาม.	"	สปปาณกสิกขาบท ภุตคามวรรค
เสขีย.สุรสุรวรรค.	"	เสขียกัณฑ์ สุรสุรวรรค
สมนต.ตติย.	"	สมันตปาสาทิกา ตติยภาค(ภาคที่ 3)
สมนต.จตุตถ.	"	สมันตปาสาทิกา จตุตถภาค(ภาคที่ 4)

ในกรณีที่มีตัวเลขในวงเล็บ 3 ชุด เช่น (วินย. 2/478/831) หมายถึง วินัยปิฎก เล่มที่ 2 (ซึ่งก็คือมหาวิภังค์) ข้อที่ 478 หน้า 831 และเป็นฉบับภาษาบาลี(ฉบับหลวง)